## ЕТИЧНИ НОРМИ ПРИ ПУБЛИКУВАНЕ

Декларация за етичните норми в издателската дейност и предотвратяване на порочни практики

***„СБОРНИК ДОКЛАДИ на Националната школа за докторанти и млади изследователи в социалните науки“***

Институт Институт за изследване на населението и човека, департамент „Психология“ Българска академия на науките

Публикуването на статия в списание с анонимно рецензиране е основен градивен елемент в развитието на световната мрежа от научни знания. То представлява пряко отражение на качеството на работата на авторите и институциите, в които те работят. Рецензираните от независими експерти статии поддържат и въплъщават научния метод. Следователно е от значение да са налице съгласувани норми за очаквано етично поведение, които да важат за всички страни, включени в процеса на издаването – автора, редакционната колегия на списанието, експерта-рецензент, издателя и обществото.

В качеството си на издател на Сборника ИИНЧ-БАН изпълнява своите задължения на закрила на всички етапи на издателската дейност с изключителна сериозност, включително етичните и други отговорности.

В работата си редакционната колегия и ИИНЧ-БАН изцяло се съобразяват с правилата на Комитета за етични норми при публикуване (COPE), представени на адрес https://publicationethics.org.

## ЗАДЪЛЖЕНИЯ И ОТГОВОРНОСТИ НА РЕДАКЦИОННАТА КОЛЕГИЯ

Редакционната колегия и главният редактор на Сборника вземат решение кои от подадените в редакцията статии отговарят на обхвата и целите на списанието. Те проверяват ръкописа за прилики с други публикации или за плагиатство на изследването с помощта на StrikePlagiarism. Ако бъдат забелязани някакви сходства, авторите се приканват да направят промени, за да се продължи процесът на двойно анонимно рецензиране.

Редакционната колегия и главният редактор разпределят ръкописите между независими и анонимни рецензенти. Решенията се вземат на основата на получените рецензии, с които се прави проверка и оценка на съответния труд и неговото значение за изследователите и читателите.

Главният редактор се запознава с оценките, коментарите и предложенията на рецензентите и решава дали да се публикува ръкописа или не.

Главният редактор е отговорен, когато дава преценка за публикуване или не на даден ръкопис, да гарантира, че няма дискриминация, основана на раса, пол, националност, религия, сексуални или идеологически предразсъдъци.

Като автори или в случаите, когато имат участие в създаването на даден научен труд, членовете на редакционната колегия и служителите на Сборника трябва да декларират своя конкурентен интерес и техните ръкописи преминават през същия процес на рецензиране, както е за всички останали податели на ръкописи.

### Равнопоставеност

Ръкописите следва да се оценяват по тяхното интелектуално съдържание без оглед на расата, пола, сексуалната ориентация, религиозните убеждения, националността, гражданството или политическите убеждения на авторите.

### Поверителност

Главният редактор и членовете на редакционната колегия в никакъв случай не бива да разгласяват каквато и да е информация за подаден ръкопис на никого, освен на

съответния автор, рецензентите на ръкописа, потенциалните рецензенти, други свързани с ръкописа консултанти и издателя, в зависимост от случая.

## Разкриване и предотвратяване на конфликт на интереси

Непубликуваните материали или идеи, описани в подаден за рецензиране ръкопис, в никакъв случай не бива да се използват в собствени изследвания на членовете на редакционната колегия без изричното писмено съгласие на автора. Строго конфиденциалната информация или идеи, получени при процеса на рецензиране, трябва да се запазят в тайна и да не се използват за лично облагодетелстване. Членовете на редакционната колегия следва да се отказват от преценяване на ръкописи, в случай че се получава конфликт на интереси по причини, свързани с конкуренция, сътрудничество или други взаимоотношения или връзки с някого от авторите, организациите или (евентуално) институциите, свързани с материалите. Редакционната колегия следва да изисква от авторите да разгласяват съответните конкурентни интереси и да публикуват корекции, ако след публикуването на съответния материал се открие, че са налице такива конкурентни интереси.

## Намеса и сътрудничество при оплаквания за неспазване на етичните норми в областта на издателската дейност

ИИНЧ-БАН (заедно с редакционната колегия или издателството) следва да предприеме разумни мерки в отговор на представено оплакване за нарушаване на етичните норми при подаване или публикуване на ръкопис. Обикновено тези мерки включват влизане във връзка с автора на ръкописа или публикуваната статия и установяване основателността на съответното оплакване или предявени претенции, но може и да се изпратят съответните уведомления до компетентните институции и научноизследователски организации, а ако се установи, че оплакването е основателно, следва да се публикува корекция или опровержение или да се вземат съответните други приложими мерки, в зависимост от случая. По всяка получена информация за неспазване на етичните норми в областта на издателската дейност задължително се взема решение и се предприемат мерки, дори и нарушението да е открито години след публикуването на съответния материал.

## ЗАДЪЛЖЕНИЯ НА РЕЦЕНЗЕНТИТЕ

Всеки ръкопис се възлага на поне двама анонимни рецензенти, а в някои случаи (когато те имат противоположни мнения) – и на повече. В случай на нарушаване на анонимността на автора, рецензентите трябва незабавно да уведомят редакционната колегия, за да се предприемат съответните мерки. Рецензентите проверяват и яснотата на езика и стилистиката, използвани при описанието на информацията и данните. Те правят своята оценка и попълват формуляр за рецензия, в който оценяват структурата на статията, яснотата и дълбочината на разглежданата тема и посочената литература, както и уместността на използваната методология, приноса на изследваните от автора проблеми към конкретната област, заключението и практическото приложение на проведеното изследване. Рецензентите могат да изпращат допълнителни коментари и предложения на авторите, като използват системата за управление и публикуване на академични списания (СУПАС) на Сборника, без да разкриват своята личност.

Рецензентите не са известни за авторите и нямат право да се свързват с тях и да се представят.

## Готовност

Всяко лице, избрано за рецензент, което се чувства недостатъчно квалифицирано за написването на рецензия на изследването, залегнало в основата на даден ръкопис, или е наясно, че не може да се справи със срока на възложената му рецензия, следва незабавно да уведоми редакционната колегия и да не поема написването на рецензията, така че тя да може да бъде възложена на друг рецензент.

## Поверителност

Всички ръкописи, получени за рецензиране, трябва да бъдат третирани като поверителни документи. Те в никакъв случай не бива да се показват или обсъждат с други лица, с изключение на случаите, в които главният редактор е дал разрешение за това. Това задължение се отнася и до лицата, поканени за рецензенти, които не са приели написването на рецензия.

## Стандарти за обективност

Рецензиите следва да се съставят, като се спазват нормите за обективност. Критиките на лична основа към автора са неуместни и неприемливи. Рецензентите следва да изразяват своите виждания ясно и да излагат съответните аргументи в полза на своите тези.

## Позоваване на източници

Рецензентите следва да идентифицират съответен вече публикуван труд, който не е цитиран от авторите. Всяко твърдение, че дадено наблюдение, теоретичен извод или аргумент вече е описано в научната литература, следва да се придружава със съответния цитат. Освен това, всеки рецензент е длъжен да уведоми редакционната колегия за всяка по-съществена прилика или припокриване между рецензирания ръкопис и друг публикуван материал, за който на рецензента е лично известно.

## Разкриване и предотвратяване на конфликт на интереси

Непубликуваните материали, представени в подаден ръкопис, в никакъв случай не бива да се използват в собствени изследвания на рецензента без изричното писмено съгласие на автора. Строго конфиденциалната информация или идеи, получени при процеса на рецензиране, трябва да се запазят в тайна и да не се използват за лично облагодетелстване. Рецензентът не следва да рецензира ръкописи, в случай че се получава конфликт на интереси по причини, свързани с конкуренцията, сътрудничеството или други взаимоотношения или връзки с някого от авторите, организациите или институциите, свързани със статиите.

## ЗАДЪЛЖЕНИЯ НА АВТОРИТЕ

Всички автори трябва да се уверят, че техният ръкопис е коректно подготвен за процеса на анонимно рецензиране. Авторите трябва да представят само напълно оригинални работи, които отразяват собствения им научен подход към обсъжданата тема. Всеки ръкопис следва да съдържа достатъчно подробности и препратки, така че и други да могат да възпроизвеждат извършената работа. Цялата информация в представения ръкопис трябва да бъде точно описана и да отразява точно използваните данни. Всички споменати произведения от други автори трябва да бъдат цитирани правилно, в противен случай това може да се възприеме като плагиатство или сходство, които са недопустими в Сборника.

Ръкописи, които описват едни и същи резултати от изследвания в повече от едно списание, не се разглеждат за публикуване.

От авторите се очаква да оповестят съществуващ финансов конфликт на интереси, да декларират своите конкурентни интереси и получени безвъзмездно средства за създаване на своя ръкопис.

## Достъп и съхранение на данните

При подаването на ръкопис в редакцията на авторите може да бъде предявено изискването да предоставят изходните данни от тяхното изследване заедно с ръкописа за целите на процеса на рецензиране и те следва да са готови да предоставят публичен достъп до тези данни, ако е практически възможно. Във всички случаи, те следва да могат да осигурят достъп до тези данни на други компетентни лица за период от поне 10 години след публикацията, при условие, че конфиденциалността на участниците

бъде защитена и законовите права на собственика на данните позволява тяхното оповестяване.

## Оригиналност и плагиатство

Авторите следва да гарантират, че са написали и подали в редакцията изцяло оригинален труд, а ако са използвали трудове и/или фрази от други автори, тези цитати следва да са посочени като такива по надлежния начин. Плагиатството има много форми, като се започне с копирането на чужд материал и представянето му за собствен, мине се през преписване на значителни части от чужд материал (без посочване на автора), премине се през копиране или перифразиране на съществени части от чужда работа (без посочване на авторството) и се стигне до обявяване на резултати от научни изследвания, проведени от други автори, за собствени. Плагиатството във всичките му форми представлява неетично поведение в издателската дейност на научни материали и е недопустимо.

## Многократно, дублирано, излишно или едновременно подаване/публикуване на един и същи ръкопис в няколко издания

Общото правило е авторът да не публикува ръкописи, описващи в общи линии едно и също научно изследване в повече от едно издание или като една и съща първична (основна) публикация. Подаването на един и същи ръкопис едновременно в повече от едно списание представлява неетично поведение в практиката на научните публикации и е недопустимо. Поради това, авторите не следва да изпращат за разглеждане в друго издание вече публикуван материал. Редакционната колегия на Сборника следва изрично да е дала съгласие на авторите в случай на вторична публикация, която задължително трябва да отразява същите данни и тълкувания, които фигурират и в първичния документ. Във вторичната публикация задължително трябва да се цитира и препратка към първичния материал.

## Позоваване на източници

Задължително правило в научните публикации е признанието на използвани чужди трудове да бъде правилно оформено в подадения ръкопис. Авторите са длъжни да цитират и публикациите, оказали влияние при определяне естеството и характера на предложения за публикуване ръкопис. Информацията, получена в частни взаимоотношения, т.е. по време на разговор, в хода на дадена кореспонденция или обсъждане с трети лица, не може в никакъв случай да се използва и публикува без изричното писмено разрешение на източника на тази информация. Информацията, получена по време на оказване на поверителни услуги, например при рецензиране на ръкописи или проектна документация от конкурси за субсидиране, не може в никакъв случай да се използва без изричното писмено разрешение на автора на материала, участвал в тези услуги.

## Авторство на ръкописа

Авторството следва да се ограничава до лицата, внесли значителен принос в концепцията, оформянето, изпълнението или тълкуването на научното изследване. Всички лица, внесли значителен принос в дадено научно изследване, следва да фигурират като съавтори. В случаите, в които в определени съществени аспекти на даден научноизследователски проект има и други участници, следва да има признание на тяхното участие или те да фигурират в списък на съизпълнителите. Съответният автор следва да гарантира, че в ръкописа са включени единствено всички действителни съавтори, както и че всички съавтори са прегледали и одобрили окончателния вариант на ръкописа и са дали съгласието си за подаването му за публикуване.

## Разкриване и предотвратяване на конфликти на интереси

В своите ръкописи всички автори следва да обявят всякакви съществени конфликти на интереси от финансов и друг характер, които биха могли да се разглеждат като влияние

върху резултатите от изследването им или тълкуването на техните ръкописи. Следва да се посочват както съавторите, така и всички източници на финансова подкрепа за даден изследователски проект. Като примери за потенциални конфликти на интереси, които подлежат на разгласяване, могат да се посочат: местоработата, консултациите, притежаването на акции в търговски дружества, получените възнаграждения, платените експертни заключения, заявленията/регистрациите на патенти, субсидиите и други форми на финансиране на научноизследователска дейност. Всички потенциални конфликти на интереси следва да се посочват на възможно най-ранен етап.

### Анонимно рецензиране

Авторите на подадени ръкописи са длъжни да участват в процеса на анонимно рецензиране и да съдействат в пълна степен като отговарят своевременно и в срок на исканията от страна на редакционната колегия за предоставяне на изходните данни, обяснения и уточнения по ръкописа, доказателства за спазване на етичните норми и удостоверения за авторско право. В случай на решение за публикуване на статията след съществена преработка, авторите следва да отговорят точка по точка на коментарите на рецензентите, систематично и навреме, да преработят и подадат повторно своя ръкопис в редакцията на списанието като спазят обявения краен срок.

### Груба грешка в публикуван труд

Когато даден автор открие съществена грешка или неточност в свой собствен публикуван материал, той е длъжен своевременно да уведоми редакционната колегия на списанието или издателя и да им съдейства статията да бъде изтеглена или коригирана. Ако редакционната колегия на списанието или издателят научи от трето лице, че в даден публикуван материал се съдържа съществена грешка, авторът има задължението своевременно да изтегли или коригира материала или да представи на редакционната колегия на списанието доказателства за верността на първоначалния материал.

## Политика на отворен достъп

Сборникът осигурява незабавен свободен достъп до съдържанието си въз основа на принципа, че предоставянето на свободен достъп до научните изследвания на обществеността подпомага по-широкия глобален обмен на знания.

Освен това, Сборникът не събира авторски такси за подаване или публикуване на статии.

# ЗА АВТОРИТЕ

Школата е отворена за докторанти на различен етап от тяхното обучение и млади изследователи в областта на психологията и другите социални науки. Участниците в школата могат да предложат теоретичен, методологичен или емпиричен доклад за публикуване (при положителна рецензия) в Сборник доклади на Националната школа за докторанти и млади изследователи в социалните науки. Теоретичните доклади представят а) теоретичен анализ и синтез на научни идеи, концепции, понятия, данни и факти; или б) систематичен/интегративен/наративен преглед или мета-анализ на литературата. Методологичните доклади представят: а) сравнителен анализ и оценка на различни методологични подходи към даден проблем; или б) разработване на нови методологични инструменти. Емпиричните доклади представят проведени количествени или качествени емпирични изследвания и получените в тях резултати.

## Декларация за поверителност

Данните, събирани от регистрирани и нерегистрирани потребители на уебсайта на Сборника, са в рамките на стандартното функциониране на рецензираните научни списания. Това включва информация, която позволява осъществяване на комуникацията в редакционния процес, използва се за информиране на читателите относно авторството и редактирането на съдържанието на статиите и дава възможност за събиране на обобщени данни за поведението на читателите.

Редакционната колегия на списанието използва събраните данни, за да осъществява работата си по издаването и усъвършенстването на списанието. Данните няма да бъдат продавани от Сборника, нито ще бъдат използвани за цели, различни от посочените тук. Авторите, чиито статии са публикувани в списанието, носят отговорността по отношение на данните, засягащи хора, които се съдържат в изследванията, представени в текстовете на статиите.

Участниците в издаването на Сборника се стремят да спазват издателските стандарти за поверителност на данните, включително разпоредбите на Общия регламент за защита на данните (ОРЗД) за правата на субектите на данни, в се които включват: а) уведомяване за нарушения; б) правото на достъп; в) правото „да бъдеш забравен“; г) преносимост на данните; и д) вграден алгоритъм за защита на личните данни. ОРЗД позволява също така да се признае „общественият интерес от наличието на данните“, което е особено важно за тези, които участват в поддържането на възможно най-голяма пълнота на публичния регистър на научните публикации.